

การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสู่ไท
ปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
An Application of Kataññūkatavedī to the Traditions of the Way of Life
of Sungai Pattani Community, Kuala Muda District,
Kedah State, Malaysia

พระครูพิพัฒนธรรมกิจ (พัฒน์ ดินเนียม)

PhrakruPhiphatdhammakit (Pat Dinniam)

ลัทธิโซค ปาณะศรี, พระครูโสมิตตวัฒนานุกูล, พระครูวิจิตรรัตนวัตร

Sitthichok Panasree, PhrakruKositwattananukul, PhrakruWijitrattanawat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

บุญวัตร ผิวขำ

Boonyawat Phiwkham

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University

E-mail: pdinniam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสู่ไทปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย 2) ศึกษาหลักความกตัญญูทเวทีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสู่ไทปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสู่ไทปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย มีระบบวัฒนธรรมทางสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จนกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน
2. หลักความกตัญญูทเวทีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หลักความกตัญญูทเวทีเป็นคุณธรรมความดีพื้นฐานของบุคคล เป็นการรู้บุญคุณของผู้ที่มีพระคุณแล้วตอบแทนพระคุณนั้น เพื่อความสุขทั้งทางกายและทางใจ

ได้รับบทความ: 30 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 6 กันยายน 2565

Received: August 30, 2022; Revised: September 5, 2022; Accepted: September 6, 2022

3. การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย หลักความกตัญญูทเวที เป็นหลักคุณธรรมสำคัญของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เพื่อแก้ปัญหาใน 5 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ปัญหาด้านการเรียนรู้ประเพณี ปัญหาด้านอนุรักษ์สืบทอดปัญหาด้านคุณค่าของประเพณี และปัญหาด้านความสนใจของเยาวชน จากการประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดความสามัคคีของชุมชนในการจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีทำบุญเดือนสิบ ส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ

คำสำคัญ: หลักความกตัญญูทเวที, ประเพณีวิถีชีวิต, ชุมชนสุโงปัตตานี

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study the concept of traditions and way of life of Su-ngai Pattani community, Kuala Muda District, Kedah State, Malaysia, 2) to study the Kataññūkatavedī (In remembrance of the benefactor and his reciprocity) in the Buddhist scriptures; and 3) to apply Kataññūkatavedī in the traditions and way of life of the Su-ngai Pattani community, Kuala Muda District, Kedah State, Malaysia. It is qualitative research, focuses on document studies and in-depth interviews.

The research results found that:

1. The concept of traditions and way of life of Su-ngai Pattani community, Kuala Muda District, Kedah State, Malaysia. There is a system of social culture that has been passed down from ancestors to respond human needs until becoming a cultural tradition and identity of the community.

2. The Kataññūkatavedī in the Buddhist scriptures. It found that the Kataññūkatavedī is the basic virtue of a person. It is the appreciation of those who have mercy and express that grace in return for both physical and mental happiness.

3. An Application of Kataññūkatavedī in the traditions and way of life of the Su-ngai Pattani community, Kuala Muda District, Kedah State, Malaysia. It found that the Kataññūkatavedī is an important moral principle of human beings. It can be applied in the traditions and way of life of the Su-ngai Pattani community, Kuala Muda District, Kedah State, Malaysia to solve 5

parts, namely, information about traditions, learning traditions, conservation and inheritance, value of tradition and the interests of youth from the application, it creates unity of the community in organizing Loi Krathong, Songkran and the Festival of the Tenth Lunar Month resulting in peaceful coexistence in the community.

Keywords: Kataññūkatavedī, The Traditions of the Way of Life, Su-ngai Pattani Community

1. บทนำ

ประชาชนชาวมาเลเซียเชื้อสายสยาม ที่อาศัยอยู่ในชุมชนสุโหงปัตตานี เป็นสังคมพุทธ ได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาอันยาวนาน มีพฤติกรรมและวิถีชีวิตแบบชาวพุทธ อาศัยคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วยขัดเกลาและเป็นเป้าหมายหล่อม กิจกรรมสำคัญของชุมชนก็ดี ของรัฐก็ดี มักจะมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องเสมอ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ กล่าวได้ว่า ชีวิตของคนมาเลเซียเชื้อสายสยามผูกพันอิงอาศัยพระพุทธศาสนาโดยตลอด ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย มีเอกลักษณ์เฉพาะตนพระพุทธศาสนาแผ่เข้ามาในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เป็นเหตุให้วิถีชีวิตของคนมาเลเซียเชื้อสายสยามได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนเกิดการปรับตัวเข้าหากันและผสมปะปนความเชื่อและข้อปฏิบัติสายอื่น ๆ ที่มาในหมู่ชนชาวมาเลเซียเชื้อสายสยาม ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเองที่มีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์

ดังนั้น การดำเนินชีวิตของคนมาเลเซียเชื้อสายสยาม จึงมีความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทั้งได้นำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เอกลักษณ์หรือลักษณะของความเป็นคนมาเลเซียเชื้อสายสยาม เช่น การแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ มีความกตัญญูทักท้วง สุภาพอ่อนโยน เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ เป็นต้น มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา ได้แก่

1. ด้านประเพณีและพิธีการต่าง ๆ ในวงจรชีวิตของแต่ละบุคคลก็ดี ของสังคมหรือชุมชนก็ดี ล้วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตลอด ถ้าไม่เป็นเรื่องสืบเนื่องจากพระพุทธศาสนาโดยตรง ก็ต้องมีกิจกรรมตามคติความเชื่อหรือแบบปฏิบัติในพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ด้วย

2. ด้านวงจรชีวิตของบุคคล เช่น การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน การทำบุญอายุ และพิธีศพ ล้วนจัดให้เนื่องด้วยคติในพระพุทธศาสนา

3. ด้านวงจรกาลเวลาของสังคมและชุมชน ก็มีงานประเพณี และเทศกาลประจำปี ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรง เช่น มาฆบูชา วิสาขบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา และประเพณีทอดกฐิน ส่วนงานที่จัดให้สอดคล้องกับเทศกาลพระพุทธศาสนา เช่น ตรุษสงกรานต์ สารท ลอยกระทง ตลอดจนงานนมัสการปูชนียสถานประจำปีของวัดต่าง ๆ

สังคมปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในทางวัตถุและจิตใจ แนวโน้มมีทั้งดีขึ้นและเลวลง มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ก็คือ การพึ่งเทคโนโลยีมากกว่าจิตใจอัน ก่อให้เกิดความต้องการใหม่ ๆ รวมทั้งการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติทำให้ประชาชนในชุมชนมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากขึ้น ดันรนแสวงหาวัตถุมาเสพบริโภคยึดถือในเรื่อง กิน กาม เกียรติ มีจิตใจถอยห่างจากหลักคำสอนทางศาสนามากขึ้นตลอดเวลา ความรัก ความเคารพ และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณได้ลดน้อยถอยลง สังคมจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ เกิดช่องว่างระหว่างบิดามารดากับบุตร ครูอาจารย์กับศิษย์ ดังนั้นจึงมองไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องตอบแทนพระคุณหรือมีความเคารพนับถือเชื่อฟัง ความเห็นความเข้าใจเช่นนี้เป็นความเห็นที่เป็นอันตรายอย่างยิ่ง เป็นที่มาของความลบลู่ คุณท่าน การตีตนเสมอท่าน และเกิดความอกตัญญูต่อผู้มีคุณ สถาบันและสถานที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลเสียแก่ตนเองและสังคม รวมถึงประเทศชาติ

ในขณะที่สังคมโดยทั่วไป กำลังตกต่ำทางจิตสำนึก ตกอยู่ในสภาพน่าอันตรายนี้ ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง ที่ช่วยรักษาและพยุงสังคม ความกตัญญู คือ การรู้สำนึกในบุญคุณ ด้วยการแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุขความเจริญ และเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ความกตัญญู เป็นอุดมมงคลชีวิต” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ขุ.ข. (ไทย) 25/9/8) ตามนัยของพุทธภาษิตนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความกตัญญู คือ มีจิตสำนึกในคุณ และคิดตอบแทน ชื่อว่า เป็นคนดีและความกตัญญู ชื่อว่า เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้คนนั้นประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานในการดำเนินชีวิต ส่วนผู้ที่ไม่มี ความกตัญญู คือ คนอกตัญญู ไม่รู้คุณคน ย่อมถูกประณามว่า เป็นคนไม่ดี ไม่น่าคบหา สมาคม และเป็นเหตุนำมาซึ่งความล้มเหลวในชีวิต

หลักความกตัญญูกตเวที ถือเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเพณีวิถีชีวิตของบุคคลในชุมชนให้ประสบความสุขความเจริญ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ชุมชนสุโขทัย อําเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ควรนำหลักความกตัญญูกตเวที มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชนเพื่อให้ทุกคนในชุมชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ความกตัญญูกตเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย อําเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของหลักความ

กตัญญูทเวที นอกจากนั้น ยังเป็นแบบอย่างของปฏิบัติตนเรื่องความกตัญญูทเวทีให้แก่
อนุชนรุ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัดตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
2. เพื่อศึกษาหลักความกตัญญูทเวทีในคัมภีร์พระพุทศาสนา
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัดตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย
การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก
ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary
Source) คือ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับเรื่องที่ศึกษา รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง
(Structured Interview) จากผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัดตานี
อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 50 คน

3.2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3.3 สรุป อภิปรายผล และแสดงข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโงปัดตานี อำเภอกัวลาลุมดา
รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย พบว่า มีระบบวัฒนธรรมทางสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจาก
บรรพบุรุษเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จนกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรม
เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน

2. หลักความกตัญญูทเวทีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า หลักความกตัญญูทเวที เป็นคุณธรรมความดีพื้นฐานของบุคคล เป็นการรู้บุญคุณของผู้ที่มีพระคุณแล้วตอบแทนพระคุณนั้น เพื่อความสุขทั้งทางกายและทางใจ

3. การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย พบว่า หลักความกตัญญูทเวที เป็นหลักคุณธรรมสำคัญของมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เพื่อแก้ปัญหาใน 5 ประการ ได้แก่ ปัญหาด้านข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ปัญหาด้านการเรียนรู้ประเพณี ปัญหาด้านอนุรักษ์สืบทอดประเพณี ปัญหาด้านคุณค่าของประเพณี และปัญหาด้านความสนใจของเยาวชนจากการประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูทเวทีในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีของชุมชนในการจัดกิจกรรมในประเพณีสำคัญของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีทำบุญเดือนสิบ ส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกัวลาลุมดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ประเพณี หมายถึง สิ่งของแต่ละชุมชนหรือแต่ละสังคมยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผนที่ดำรงอยู่ เป็นเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อชุมชนหรือสังคม เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม คุณธรรม ความเชื่อ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคม เชื้อชาติต่าง ๆ และกลายเป็นประเพณี วัฒนธรรมประจำชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของพระวิบูล ญาณธมโม (พันธุมิตร) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขวาสินรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่าแนวทางในการปลูกฝังความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดา คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาที่ควรจะให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยกระตุ้นเตือนและปลูกฝังคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูทเวทีให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยผ่านการปลูกฝังและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมการปฏิบัติธรรม ตลอดทั้งกิจกรรมวันแม่ วันพ่อ รวมถึงการพาเด็กเข้าวัดทำบุญตักบาตร ไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิภาวนา เป็นต้น เพราะความกตัญญูทเวทีสามารถกระทำได้โดยท่านเลี้ยงเรามา แล้วเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำงานของท่าน ดำรงวงศ์ตระกูล ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดก ทำบุญอุทิศให้เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว เพราะการบำรุงบิดามารดานั้น จำเป็นที่

นักเรียนจะต้องกระทำทันทีที่มีโอกาสในปัจจุบันโดยไม่ต้องรอโอกาสมาถึง (พระวิบูล ญาณธมโม (พันธุ์มิตร), 2555: บทคัดย่อ)

2. หลักความกตัญญูกตเวทิตะในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กตัญญูกตเวทิตะเป็นคุณธรรมความดีของบุคคลที่ได้กระทำความดีแล้ว และแสดงความดีนั้นให้ปรากฏขึ้น เป็นการรับรู้คุณของผู้ที่มีพระคุณต่อเรา และหาโอกาสแสดงการตอบแทนพระคุณท่านด้วยการดูแลปรนนิบัติรับใช้ท่านให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ ทั้งเพื่อความสุขทั้งทางกายและทางใจ สอดคล้องกับการศึกษาของโกวิท ราชวงศ์ เรื่อง “หลักคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทิตะในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาทัศนคติของคนชราว่าด้วยการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยพุทธ” พบว่า ปัญหาการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยนั้นมาจากสาเหตุสำคัญ 4 ประการ คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว และในขณะที่แนวทางแก้ไข ปัญหาการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยปัจจุบันนั้น พบว่าการเริ่มจากการแก้ไขปัญหายภายในครอบครัวกันเองก่อน คือ ครอบครัวต้องเสริมสร้างกันเอง โดยมีความรักความเข้าใจและรัฐบาลสังคมจะต้องเข้ามาช่วยสนับสนุนอีกแรง ดังนั้น ปัญหาดังกล่าว ต้องแก้ไขจะใช้หลายด้าน คือ ด้านผู้สูงอายุเอง ด้านบุตรหลาน และบ้าน รัฐบาล หรือสังคมที่เกี่ยวข้องต้องช่วยเหลือกัน และการวิจัยภาคสนาม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้าใจหลักคำสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทิตะเป็นอย่างดี มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาจะเข้ามาอยู่สถานสงเคราะห์คนชราในระดับสูง การปฏิบัติต่อบิดามารดาเมื่อครั้งเป็นหนุ่มสาวอยู่ในระดับดี ส่วนสาเหตุสำคัญที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับบุตรหลานได้นั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัญหาขาดแคลนผู้ดูแลในเวลากลางวัน รองลงมา คือ ปัญหาด้านสุขภาพ ส่วนบุคคลที่มาเยี่ยมผู้สูงอายุมากที่สุด คือ หลานหรือเหลน และในบั้นปลายชีวิต ผู้สูงอายุเลือกที่จะอยู่ที่สถานสงเคราะห์คนชราบางแคมป์ที่สุด ในด้านความพึงพอใจของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุพึงพอใจมากที่สุด คือ การบริการของผู้ดูแลของสถานสงเคราะห์ คนชรา ส่วนด้านความต้องการ พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการมากนักที่ต้องการ คือ ให้หน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งขณะนี้สถานสงเคราะห์คนชราก็ดูแลดีอยู่แล้ว (โกวิท ราชวงศ์, 2555: บทคัดย่อ)

3. การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูกตเวทิตะในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกวาลามูดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย หลักความกตัญญูกตเวทิตะ เป็นหลักคุณธรรมสำคัญของการนำมาประยุกต์ใช้ในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัย ปัตตานี อำเภอกวาลามูดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาใน 5 ประการ ได้แก่ ปัญหาด้านข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ปัญหาด้านการเรียนรู้ประเพณี ปัญหา ด้านอนุรักษ์สืบทอด ปัญหาด้านคุณค่าของประเพณี และปัญหาด้านความสนใจของเยาวชนจากการศึกษาทำให้ทราบว่า การประยุกต์ใช้หลักความกตัญญูกตเวทิตะในประเพณีวิถีชีวิตของ

ชุมชนสุโขทัย อำเภอกว๊านมูดา รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีของชุมชนในการจัดกิจกรรมในประเพณีสำคัญของชุมชนสุโขทัย ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีทำบุญเดือนสิบ ในทิศทางที่ดีขึ้น และก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ สอดคล้องกับการศึกษาของสุวรรณฐา ลิ้ม (2560: บทคัดย่อ) เรื่อง “แนวทางส่งเสริมกตัญญูทวดในสังคมไทย” พบว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับความกตัญญูทวด มีการปลูกฝังมาเป็นเวลานาน พระพุทธเจ้าสอนหลักธรรมเกี่ยวกับกตัญญูทวดแก่สาวกของพระองค์ทั้งที่เป็นบรรพชิต และคฤหัสถ์เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ตามฐานะของตน เพื่อให้เกิดความยึดมั่นในหลักกตัญญูทวด จึงได้เสนอแนวทางส่งเสริมกตัญญูทวดในสังคมไทย 2 ประการคือ 1. สังคมสงฆ์: ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้พักในสำนักอุปัชฌาย์ เพื่อได้กระทำวัตรต่อกัน เรียนพระธรรมวินัยในสำนักของอาจารย์ แม้ภายหลังจะย้ายไปพำนักที่วัดอื่น ก็กลับมาสักการบูชาในโอกาสสำคัญ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา 2. สังคมคฤหัสถ์: ส่งเสริมให้มีความกตัญญูทวดทั้งในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถานที่ทำงาน โดยสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิกในส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้ตั้งอยู่ในหลักกตัญญูทวด เมื่อทำได้อย่างนี้คนในสังคมก็จะเป็นสังคมที่มีความสามัคคี

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านข้อมูลประเพณี ควรมีการจัดการด้านข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีให้เป็นระบบ มีการจัดทำเอกสาร หรือหนังสือเป็นเล่มที่เป็นสมบูรณ์เพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแก่ลูกหลาน
2. ด้านการเรียนรู้ประเพณี ควรจัดระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนให้แก่ลูกหลานอย่างเป็นระบบและให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย
3. ด้านอนุรักษ์สืบทอดประเพณี ควรมีการจัดการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประเพณีสำคัญของชุมชนคงอยู่คู่สังคมชาวชุมชนสุโขทัยให้ตราบนานเท่านาน
4. ด้านคุณค่าประเพณี ควรให้การศึกษาเรียนรู้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ แก่ทุกคนในชุมชนได้รู้และเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของประเพณี
5. ด้านความสนใจของเยาวชน ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของประเพณีที่มีต่อชุมชน เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจในประเพณีต่าง ๆ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการปรับแก้ปัญหาในประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนสุโขทัยธานี อำเภอท่าวาสุกรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย โดยยึดหลักความถูกต้องของเวทีในการปรับแก้ปัญหาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูล ในการปรับแก้ปัญหาดัง ๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีสำคัญของชุมชน

3. ควรมีการจัดการข้อปัญหาต่าง ๆ ของประเพณีสำคัญของชุมชนให้เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณีโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรม

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อการปฏิบัติกิจกรรมในงานประเพณีสำคัญของชุมชน

2. การประยุกต์ใช้หลักสารานิยมธรรม 6 เพื่อการดำเนินชีวิตของชุมชน ในช่วงเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

3. การประยุกต์ใช้หลักความสามัคคีในการจัดกิจกรรมประเพณีสำคัญของชุมชนในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

โกวิท ราชวงศ์. (2555). หลักคำสอนเรื่องความกตัญญูทวดทวดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาทัศนคติของ คนชราว่าด้วยการทอดทิ้งบุพการีในสังคมไทยพุทธ, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ศาสนาเปรียบเทียบ)**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระวิฑูล ญาณธมโม (พันธุ์มิตร). (2555). ศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทวดทวดที่ต่อบิดามารดาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขวาสัน อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุวรรณธรา ลิ้ม. (2560). แนวทางส่งเสริมกตัญญูทวดทวดในสังคมไทย. **ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.